

**Κοινή έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών και της
Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών
μεταξύ Ανδρών και Γυναικών για το νομοσχέδιο «Ο περί της Πρόληψης και της
Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας
Νόμος του 2021»**

Παρόντες:

Κοινοβουλευτική Επιτροπή

Νομικών:

Γεώργιος Γεωργίου, πρόεδρος

Δημήτρης Δημητρίου

Ευανθία Σάββα

Χριστιάνα Ερωτοκρίτου

Κωστής Ευσταθίου

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων

Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ

Ανδρών και Γυναικών:

Μαριέλλα Αριστείδου, πρόεδρος

Ανίτα Δημητρίου

Ξένια Κωνσταντίνου

Σκεύη Κούτρα Κουκουμά

Χριστιάνα Ερωτοκρίτου

Ρούλα Γεωργιάδου

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών και η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών μελέτησαν από κοινού το πιο πάνω νομοσχέδιο σε συνεδρίες τους, που πραγματοποιήθηκαν στις 29 Μαρτίου και στις 5, 12 και 19 Απριλίου 2021. Στο πλαίσιο των συνεδριάσεων αυτών κλήθηκαν και παρέστησαν ενώπιον των επιτροπών η Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και εκπρόσωποι του ίδιου υπουργείου, η Επίτροπος Νομοθεσίας, εκπρόσωποι του Γραφείου της Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Γραφείου της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, του Γραφείου της Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων, της Αστυνομίας Κύπρου, του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, των Υπηρεσιών Κοινωνικής

Ευημερίας, του Τμήματος Εργασίας και του Τμήματος Εργασιακών Σχέσεων του ίδιου υπουργείου, του Υπουργείου Υγείας, των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, των Ιατρικών Υπηρεσιών και των Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας του ίδιου υπουργείου, του Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΠΥ), του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, του Υπουργείου Εσωτερικών, του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης και της Υπηρεσίας Ασύλου του ίδιου υπουργείου, της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, του Συνδέσμου για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΠΑΒΟ), της Επιτροπής Ισότητας των Φύλων στην Απασχόληση και στην Επαγγελματική Εκπαίδευση, του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, του Συμβουλίου του Εθνικού Μηχανισμού για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, των συνδικαλιστικών οργανώσεων ΠΕΟ και ΔΕΟΚ, των γυναικείων οργανώσεων ΓΟΔΗΣΥ, του Γυναικείου Ομίλου «Πρωτοπορία», της ΓΟΔΗΚ, της ΠΟΓΟ, της ΓΥΚΟ, της ΟΕΒ, της Παγκύπριας Κίνησης - Ίσα Δικαιώματα, Ίσες Ευθύνες, του Μεσογειακού Ινστιτούτου Μελετών Κοινωνικού Φύλου, του μη κυβερνητικού οργανισμού «Κυπριακό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες - Cyprus Refugee Council (CyRC)» και της Κίνησης για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ). Το Υπουργείο Εξωτερικών, η Αρχιπρωτοκολλητής και το Δίκτυο Ενάντια στη Βία Κατά των Γυναικών, παρ' όλο που κλήθηκαν, δεν εκπροσωπήθηκαν στις συνεδριάσεις αυτές.

Σκοπός του νόμου που προτείνεται είναι η συμμόρφωση της Κυπριακής Δημοκρατίας με τις πρόνοιες της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, γνωστής ως «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης», η οποία κυρώθηκε με τον Νόμο υπ' αριθμόν 14(III) του 2017. Ειδικότερα, με τον προτεινόμενο νόμο σκοπείται ο καθορισμός αδικημάτων βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, η

πρόληψη, η καταστολή και η καταπολέμησή τους, η προστασία των γυναικών από κάθε μορφής βία, η προώθηση της ουσιαστικής ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, ο σχεδιασμός περιεκτικού σχεδίου πολιτικών και μέτρων για την προστασία και στήριξη όλων των θυμάτων, η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, με στόχο την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και η παροχή υποστήριξης και βοήθειας σε οργανισμούς και εμπλεκόμενες υπηρεσίες για αποτελεσματική συνεργασία, με απώτερο στόχο την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης του όλου θέματος.

Επιπλέον, με το υπό αναφορά νομοσχέδιο προβλέπονται αυξημένες κυρώσεις για τους δράστες βίας κατά των γυναικών, καθορίζονται οι περιστάσεις διάπραξης των προβλεπόμενων αδικημάτων οι οποίες θα προσμετρώνται ως επιβαρυντικές κατά την επιμέτρηση της ποινής, όπως και οι σχετικές δικονομικές εγγυήσεις, και παρέχεται στο εκδικάζον δικαστήριο η εξουσία να εκδίδει διατάγματα για την προστασία του θύματος. Με το νομοσχέδιο καθορίζονται επίσης δράσεις προληπτικού χαρακτήρα, όπως η ευαισθητοποίηση και η κατάρτιση των επαγγελματιών που ασχολούνται με τον χειρισμό περιστατικών βίας, τίθενται οι βάσεις για παροχή εξειδικευμένης προστασίας και στήριξης των θυμάτων έμφυλης βίας, συστήνεται συντονιστικός φορέας υπεύθυνος για τον συντονισμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση της εφαρμογής και την αξιολόγηση των πολιτικών και μέτρων για την πρόληψη και καταπολέμηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών.

Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση που συνοδεύει το εν λόγω νομοσχέδιο, η Κυπριακή Δημοκρατία, αναγνωρίζοντας ότι η βία κατά των γυναικών αποτελεί την πλέον διαδεδομένη παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία υπονομεύει τα θεμελιώδη δικαιώματα των γυναικών, όπως η αξιοπρέπεια, η πρόσβαση στη δικαιοσύνη και η ισότητα των φύλων, προχώρησε, τον Νοέμβριο του 2017, στην κύρωση της Σύμβασης

του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, η οποία είναι γνωστή ως «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης».

Η εν λόγω σύμβαση είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη η οποία καλύπτει τους τομείς της πρόληψης, της προστασίας των θυμάτων και της δίωξης των δραστών ως προς όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών, περιλαμβανομένης της σωματικής και της ψυχολογικής βίας, της σεξουαλικής παρενόχλησης, της παρενοχλητικής παρακολούθησης, του καταναγκαστικού γάμου, του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων και της καταναγκαστικής άμβλωσης και στείρωσης. Συναφώς, ανάμεσα στις δράσεις, τα μέτρα και τις πρωτοβουλίες που προωθούνται προς συμμόρφωση με τις πρόνοιες της πιο πάνω σύμβασης συγκαταλέγεται το υπό συζήτηση νομοσχέδιο, με το οποίο ποινικοποιείται η βία κατά των γυναικών και η ενδοοικογενειακή βία.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τα κατατεθέντα ενώπιον της επιτροπής στοιχεία, στον καταρτισμό του εν λόγω νομοσχεδίου συνέβαλε η Επίτροπος Νομοθεσίας και πραγματοποιήθηκε ευρεία δημόσια διαβούλευση στην οποία μετείχαν διάφοροι φορείς, μεταξύ των οποίων το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το Υπουργείο Υγείας, το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, το Υπουργείο Εσωτερικών, η αστυνομία, η Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, η Επίτροπος Ισότητας των Φύλων, η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, η Επιτροπή Ισότητας των Φύλων στην Απασχόληση και Επαγγελματική Εκπαίδευση, γυναικείες οργανώσεις, ο Εθνικός Μηχανισμός για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και φορείς ισότητας.

Συναφώς, μέσω του προτεινόμενου νόμου, επιχειρούνται μεγάλης κλίμακας και έκτασης αλλαγές, με τις οποίες αναμένεται ότι θα αντιμετωπιστεί οριστικά το ζήτημα της πρόληψης και της καταπολέμησης της έμφυλης βίας, σε μια προσπάθεια εναρμόνισης της εθνικής έννομης τάξης με το εκτενές και σύγχρονο πλαίσιο κατεύθυνσης που καθιερώνει η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

Εισάγοντας το υπό αναφορά νομοσχέδιο, η Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως ανέφερε ότι η προτεινόμενη νομοθεσία αντιμετωπίζει σφαιρικά τα θέματα της βίας κατά των γυναικών, λαμβανομένου υπόψη ότι τα τελευταία χρόνια διαπράχθηκαν σαράντα περίπου γυναικοκτονίες, καθώς και ότι με την πανδημία έχουν αυξηθεί τα κρούσματα της ενδοοικογενειακής βίας, τονίζοντας ότι η ψήφιση του προτεινόμενου νόμου θα αποτελέσει μία ομπρέλα προστασίας για τα θύματα βίας, με κύριο στόχο την πρόληψη, την τιμωρία των θυτών, καθώς και τη στήριξη των θυμάτων. Σύμφωνα με την ίδια, της ψήφισης του υπό αναφορά νομοσχεδίου σε νόμο θα ακολουθήσει εκπαίδευση και ενημέρωση της κοινωνίας για θέματα βίας, με απώτερο στόχο την εξάλειψη των κοινωνικών στερεοτύπων, καθώς η βία επηρεάζει όχι μόνο τις γυναίκες, αλλά και άνδρες και παιδιά κάτω των δεκαοκτώ ετών.

Στο πλαίσιο της διεξαχθείσας συζήτησης, τα μέλη των δύο επιτροπών διατύπωσαν επιφυλάξεις ως προς επιμέρους πρόνοιες του υπό αναφορά νομοσχεδίου, οι οποίες εστιάζουν μεταξύ άλλων στα ακόλουθα:

1. Στη μη απαίτηση ενισχυτικής μαρτυρίας για απόδειξη οποιουδήποτε αδικήματος προβλεπόμενου στον υπό ψήφιση νόμο σε σχέση με την ανώμοτη μαρτυρία παιδιού.
2. Στους παράγοντες επιμέτρησης της επικινδυνότητας του δράστη από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, στους οποίους συγκαταλέγεται και η κατοχή μη πυροβόλων όπλων.

3. Στο καθεστώς διαμονής των θυμάτων, αφού στις πλείστες των περιπτώσεων, αντί της απομάκρυνσης του θύτη από την οικία, προβλέπεται η απομάκρυνση του θύματος.
4. Στην υποχρέωση παροχής γραπτής συγκατάθεσης από το θύμα ως προϋπόθεση για την εξατομικευμένη αξιολόγησή του από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, η οποία αποτελεί μέρος της διαδικασίας εφαρμογής μέτρων στήριξης του θύματος.

Επιπροσθέτως των πιο πάνω, τέθηκε το ζήτημα της ανάγκης προώθησης και ψήφισης σε νόμο, το ταχύτερο, του νομοσχεδίου για την παρενοχλητική παρακολούθηση, το οποίο εκκρεμεί ενώπιον της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών, ώστε ανάλογες ως προς το εν λόγω ζήτημα ρυθμίσεις, για τις οποίες υπάρχει πρόνοια στο υπό συζήτηση νομοσχέδιο, να συμβαδίζουν με το ειδικό νομοθετικό πλαίσιο, με το οποίο θα ποινικοποιείται συμπεριφορά η οποία συνιστά παρενοχλητική παρακολούθηση.

Συναφώς, και προς πλήρωση των κενών που εντοπίστηκαν στο στάδιο της συζήτησης του υπό αναφορά νομοσχεδίου, η Επίτροπος Νομοθεσίας υπέβαλε αναθεωρημένο κείμενο σχεδίου νόμου, στο οποίο κατά πλειοψηφία η επιτροπή επέφερε νομοτεχνικές και ουσιαστικές τροποποιήσεις. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες:

1. Η διεύρυνση του όρου «ενδοοικογενειακή βία», ώστε το «μέλος οικογένειας» να περιλαμβάνει και τον/τη συμβίο/συμβία.
2. Η προσθήκη του ορισμού του όρου «σύστημα πληροφοριών» και η πρόσδοση ανάλογης δικαιοδοσίας στα δικαστήρια της Δημοκρατίας προς εκδίκαση αδικημάτων που διαπράττονται με τη βοήθεια του εν λόγω συστήματος.
3. Η διαμόρφωση του ορισμού του όρου «φύλο» κατά τρόπο που ο εν λόγω ορισμός να μεταφερθεί αυτολεξεί από το κείμενο της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.
4. Η αύξηση της ποινής φυλάκισης για τα προβλεπόμενα αδικήματα της ψυχολογικής βίας και της σεξουαλικής παρενόχλησης από τρία έτη σε πέντε έτη, αντίστοιχα.

5. Η περίληψη στο αδίκημα της διάδοσης πορνογραφικού υλικού ή σεξουαλικού περιεχομένου και της αλόγιστης ή απερίσκεπτης διάδοσης τέτοιου υλικού.
6. Η απαγόρευση της επίκλησης της «ταυτότητας φύλου» ως ελαφρυντικού παράγοντα υπεράσπισης του κατηγορουμένου.
7. Η προσθήκη στους χώρους στους οποίους ο δράστης θα απαγορεύεται να προσεγγίζει το θύμα με διάταγμα αποκλεισμού και του χώρου εργασίας ή άλλου χώρου ο οποίος θα αποφασίζεται από το δικαστήριο.
8. Η διασφάλιση παροχής προσωρινής άδειας παραμονής σε θύμα το οποίο δεν είναι Κύπριος πολίτης, για όσο χρονικό διάστημα τούτο κρίνεται αναγκαίο, για σκοπούς ολοκλήρωσης της υπό εξέλιξη ποινικής διαδικασίας σε συνεννόηση με τις διωκτικές αρχές.
9. Η εξαίρεση από τις αρμοδιότητες του Εθνικού Συντονιστικού Φορέα των αρμοδιοτήτων που αφορούν το Συμβούλιο «Φωνή», σύμφωνα με τον περί της Εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμο του 2017, ούτως ώστε να μην υπάρξει σύγκρουση αρμοδιοτήτων.
10. Η θεσμοθέτηση της υποχρεωτικής και όχι προαιρετικής ενημέρωσης των παιδιών και κατάρτισης εκπαιδευτικών και στελεχών των σχολικών μονάδων για τα έμφυλα ζητήματα από το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας και όλους τους αρμόδιους φορείς.

Σημειώνεται ότι διάφοροι φορείς ισότητας και άλλοι αρμόδιοι υπέβαλαν στην επιτροπή υπομνήματα με εισηγήσεις, οι οποίες λήφθηκαν υπόψη από τα μέλη των δύο επιτροπών και συνέβαλαν στη διαμόρφωση του τελικού κειμένου του υπό συζήτηση νομοσχεδίου.

Σημειώνεται ότι οι επιτροπές επέφεραν στο κείμενο του νομοσχεδίου επιπρόσθετες τροποποιήσεις, με σκοπό τη διασαφήνιση των προνοιών του, καθώς και τη βελτίωσή του από νομοτεχνικής άποψης.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών και η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, επισυνάπτοντας νέο τροποποιημένο κείμενο σχεδίου νόμου σύμφωνα με τα πιο πάνω, επιφυλάχθηκαν να τοποθετηθούν κατά τη συζήτησή του στην ολομέλεια του σώματος.

20 Απριλίου 2021

Αρ. Φακ.: 23.01.062.095-2021-ek-final

ΕΣ/ΝΧ